

T.B.M.M.
HALKILARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 4018
Tarih: 22.10.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 22/10/2019
Sayı: -120.10-E.00000554389

0000554389

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Belediye Başkanlarına yönelik gözaltı, tutuklama, görevden alma ve belediyelere kayyım atanmasına dair yaşanan gelişmelerin evrensel hukuk normları çerçevesinde değerlendirilerek seçilmişlerin görevden alınma yöntemlerinin irdelenmesi ve söz konusu durumun yarattığı telafisi imkânsız zararların tespiti ve araştırılması amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.
22.10.2019

Meral-DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Siirt Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

İçişleri Bakanlığının Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye Başkanlarının görevden alınarak yerlerine il valilerinin atanmasına ilişkin kararı 19 Ağustos 2019 tarihinde alınmış olup bu karar ile Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine Diyarbakır Valisi Hasan Basri Güzeloğlu, Mardin Büyükşehir Belediyesine Mardin Valisi Mustafa Yaman, Van Büyükşehir Belediyesine Van Valisi Mehmet Emin Bilmez'in belediye başkan vekili olarak görevlendirilmiştir.

İçişleri Bakanlığı'nın 19 Ağustos günlü kararından sonra ise; 16-18.09.2019 tarihlerinde, Diyarbakır-Kulp ve Erzurum-Karayazı ilçe belediye eş başkanlarımız tutuklanarak görevlerinden uzaklaştırılmış, yerlerine ilçe kaymakamları kayyım olarak atanmıştır. 18.10.2019 tarihinde, Mardin-Nusaybin, Hakkari-Merkez, Hakkari-Yüksekova ve Van-Erciş belediye eş başkanlarımız, eş zamanlı operasyonlarla gözaltına alınmış, ardından Hakkari, Yüksekova ve Nusaybin belediye eş başkanlarımız tutuklanarak cezaevine gönderilmiş, görevlerinden uzaklaştırılarak yerlerine kayyımlar atanmıştır. Erciş belediye eş başkanlarımız ise hâlihazırda gözaltındadırlar. 21 Ekim 2019 tarihinde ise Diyarbakır'ın Kayapınar, Bismil ve Kocaköy Belediye eş başkanları yapılan eş zamanlı operasyonla gözaltına alınmışlardır. Mevcut durumda HDP'li on belediyeye kayyım atanmış; 6 belediye eşbaşkanı tutuklanmış ve 6 belediye eşbaşkanı da gözaltındadır.

0000554389

**TBMM
GELEN EVRAK**

22 Ekim 2019

No:

EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

0000554389

Haklarında yalnızca soruşturma ve kovuşturma aşamasında olan, dolayısıyla kesinleşmiş bir yargı kararının söz konusu olmadığı bir durumda belediye başkanlarının görevden alınması yasal değildir. Öte yandan belediye başkanlarına isnat edilen suçlamaların ifade hürriyeti kapsamında olan suçlar olduğu, görevlerine ilişkin olmadığı hususu da Bakanlık açıklamasından anlaşılmaktadır. Hal böyle iken belediye başkanlarının görevden alınmasına ilişkin karar, aynı zamanda ülke demokrasisine vereceği zarar ve telafisi imkansız zararların doğma ihtimalini de barındırması açısından son derece vahimdir.

Türkiye'nin kısa siyasi tarihine baktığımızda seçilmiş yerel yöneticilerin görevleri sadece darbe dönemlerinde atanmışlar tarafından yürütülmüştür. 1980-83 yılları arasında varlığını sürdüren askeri cunta döneminde askerler ve bürokratlar yerel yönetimleri fiilen devralmıştır. Oysa mevcut iktidar, darbe girişimi ve ardından ilan edilen OHAL'i gerekçe göstererek seçimlerde kazanmamış olduğu yerel yönetimleri rövanşist bir bakış açısı ile iktidara yakın saflarda oldukları tüm kamuoyunun malumu olan kaymakam ve valileri kayyım atayarak yerel yönetimleri denetimi altında tutma saiki ile yasalara aykırı işlemler tesisi etmektedir. Bu uygulamaların ise demokrasi ile yasalarla ilintisi olmadığı gibi halk iradesini yok saymak gibi son derece tehlikeli bir yanı olduğu da kuşku götürmemektedir. Bu bahisle belediyelere ve belediye başkanlarımıza yönelik hukuk dışı uygulamaların değerlendirilmesi, araştırılması, ülkeye ve ülke demokrasisine verdiği zararların tespit edilmesi ve alınacak olan önlemlerin ivedilikle belirlenmesi çalışmalarının; halk iradesinin temsil edildiği bu çatı altında gerçekleştirilmesi demokrasinin gelişmesine sunacağı katkı açısından da son derece mühimdir.

GEREKÇE

İçişleri Bakanlığının Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye Başkanlarının görevden alınarak yerlerine il valilerinin atanmasına ilişkin kararı 19 Ağustos 2019 tarihinde alınmış olup bu karar ile Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine Diyarbakır Valisi Hasan Basri Güzeloğlu, Mardin Büyükşehir Belediyesine Mardin Valisi Mustafa Yaman, Van Büyükşehir Belediyesine Van Valisi Mehmet Emin Bilmez'in belediye başkan vekili olarak görevlendirilmiştir.

Bilindiği üzere, 7 Haziran Milletvekili seçimlerinin akabinde hukuk normları dışında pek çok uygulama devreye girmiş olup belediye başkanlarının gözaltına alınması, tutuklanması, görevden alınması ile belediyelere kayyım atanmasına ilişkin gelişmeler ülke ve tüm dünya kamuoyunda da kaygı uyandırmıştır. Halk iradesinin yansıması olan seçimle göreve gelen seçilmişlerin merkezi bir kararla görevlerinden uzaklaştırılmaları evrensel hukuk ve demokratik kriterlerle bağdaşmamaktadır.

31 Mart 2019 tarihinde gerçekleşen seçimler öncesinde ise Sayıştay raporları kamuoyuna açıklanmış ve kayyımların belediyeleri trilyonlarca zarara uğrattığının belgeleri

0000554389

0000554389

ortaya çıkmıştır. Kayyım uygulamalarının olumsuzlukları söz konusu yolsuzluklarla birleşince yerel seçimlerde yine halk iradesini kendisini gerçek manada temsil edecek olan adaylardan yana kullanmış ve böylelikle belediyeler gerçek sahiplerine teslim edilmiştir. Göreve gelen HDP'li belediye başkanları ise kayyımlardan devraldıkları belediyelerde yapılan akıl almaz harcamaları kamuoyuna duyurmuştur. Ancak ne var ki göreve başlamalarının üzerinden 4 ay gibi kısa bir süre geçen HDP'li belediye başkanları Ahmet Türk, Selçuk Mızraklı ve Bedia Özgökçe Ertan görevden alınarak yerlerine yeniden kayyımlar atanmıştır. Akabinde ise diğer HDP'li belediye başkanlarının gözaltına alınmaları, tutuklanmaları ve görevden alınmaları gerçekleşmiştir.

Yerel yöneticilerin görevden alınması ve kayyım atanmasını gerektirecek hukuksal bir dayanağın olmadığını da altını çizerek halk iradesi ile seçilen temsilcilerin maruz kaldığı uygulama halkın kararına ve demokrasiye ters düşmektedir. Yerel yöneticiler halkoyu ile göreve geldiklerinden bu uygulama Anayasa başta olmak üzere taraf olunan uluslararası sözleşmelere ve seçim mevzuatına aykırıdır. Yerel yöneticileri görevden alacak olan halkın iradesi; görevden alınma yöntemi de demokratik seçimlerdir. Seçme ve seçilme hakkı yok sayılarak bir bölge üzerinde kurulmaya çalışılan bürokratik-askeri hâkimiyet, hukuken başka bir rejime tekabül etmektedir. Bu uygulamanın anayasa ile güvence altına alınmış olan seçme ve seçilme hakkına aykırı oluşu, ülkede demokrasi ve demokratik yollarla seçme hakkına doğrudan müdahale teşkil etmektedir.

Seçilmiş belediye başkanları yerine atanmış bürokratların getirilmesi, ilk olarak 19 Ağustos 2016 tarihinde 411 sayılı Tasarı ile TBMM gündemine gelmişken mecliste yapılan etkin muhalefet ile yerel yönetimlere kayyım atanmasına dair hükümler tasarı metninden çıkarılmıştı. Hukuksuz bir uygulamadan vazgeçildiğine dair bu gelişme uzun sürmemiş; ilerleyen günlerde 674 sayılı KHK ile belediyelere kayyım atanması netlik kazanmıştır. KHK ile yasa metnine işlenen bu hüküm OHAL ilanının ardından yasal çerçeve oturtulmuş ise de Anayasa'ya aykırı olduğu ve Anayasa Mahkemesi'nin denetimine sunulmamış bu bahisle de anayasal denetimi gerçekleştirememiş olması bakımından hukukiliği tartışmalıdır. Nitekim Anayasanın 127'nci maddesi; **"Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir"**. şeklinde olup yurttaşların seçimlerle ortaya koyduğu irade çerçevesinde belediyelerin görev ve yetki alanları belirlenmektedir. Görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan seçilmiş yerel yöneticiler kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan görevden alınamaz hakeza yerlerine atama yapılamaz. Bu Anayasa'ya ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Türkiye'nin uymayı taahhüt ettiği **"Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz."** hükmüne de aykırıdır. Bu nedenle İçişleri Bakanlığı'nın **"Silahlı Terör Örgütü Kurma veya Yönetme, Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma, Terör Örgütü Propagandası Yapmak, Suçu ve Suçluyu Övmek suçlarından hakkında bir (1) kovuşturma, sekiz (8) ayrı soruşturma dosyası bulunan Adnan Selçuk MIZRAKLI'nın**

0000554389

0000554389

Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı, hakkında iki (2) kovuşturma, dört (4) ayrı soruşturma dosyası bulunan Ahmet TÜRK'ün Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı, hakkında bir (1) kovuşturma, altı (6) ayrı soruşturma dosyası bulunan Bedia ÖZGÖKÇE ERTAN'ın Van Büyükşehir Belediye Başkanı olduktan sonra da halkın mahalli ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak yerine bölücü terör örgütünün amaçları, ideolojik söylemleri ve eylemlerini destekler mahiyette uygulamalara başladıkları, davranış ve söylemlerde bulundukları, belediyenin imkânlarını terör örgütünü destekleyecek şekilde yönlendirdiklerine ilişkin Bakanlığımıza birçok ihbar, şikâyet ve bilgi ulaşmıştır.” şeklinde gerekçelendirdiği kararında hukuki bir dayanak bulunmamaktadır.

İçişleri Bakanlığı'nın 19 Ağustos günlü kararından sonra ise; 16-18.09.2019 tarihlerinde, Diyarbakır-Kulp ve Erzurum-Karayazı ilçe belediye eş başkanlarımız tutuklanarak görevlerinden uzaklaştırılmış, yerlerine ilçe kaymakamları kayyım olarak atanmıştır. 18.10.2019 tarihinde, Mardin-Nusaybin, Hakkari-Merkez, Hakkari-Yüksekova ve Van-Erciş belediye eş başkanlarımız, eş zamanlı operasyonlarla gözaltına alınmış, ardından Hakkari, Yüksekova ve Nusaybin belediye eş başkanlarımız tutuklanarak cezaevine gönderilmiş, görevlerinden uzaklaştırılarak yerlerine kayyımlar atanmıştır. Erciş belediye eş başkanlarımız ise hâlihazırda gözaltındadırlar. 21 Ekim 2019 tarihinde ise Diyarbakır'ın Kayapınar, Bismil ve Kocaköy Belediye eş başkanları yapılan eş zamanlı operasyonla gözaltına alınmışlardır. Mevcut durumda HDP'li on belediyeye kayyım atanmış; 6 belediye eşbaşkanı tutuklanmış ve 6 belediye eşbaşkanı da gözaltındadır.

Haklarında yalnızca soruşturma ve kovuşturma aşamasında olan, dolayısıyla kesinleşmiş bir yargı kararının söz konusu olmadığı bir durumda belediye başkanlarının görevden alınması yasal değildir. Öte yandan belediye başkanlarına isnat edilen suçlamaların ifade hürriyeti kapsamında olan suçlar olduğu, görevlerine ilişkin olmadığı hususu da Bakanlık açıklamasından anlaşılmaktadır. Hal böyle iken belediye başkanlarının görevden alınmasına ilişkin karar, aynı zamanda ülke demokrasisine vereceği zarar ve telafisi imkânsız zararların doğma ihtimalini de barındırması açısından son derece vahimdir.

OHAL döneminde kabul edilen ve sonrasında yasalaşan düzenleme, açıkça Anayasa'ya aykırıdır. OHAL KHK'si ile getirilen ve yasalaşan düzenlemenin öncesinde, bir belediye başkanı hakkında soruşturma veya kovuşturma açılmışsa İçişleri Bakanlığı'nın tasarrufunda kesin hükme kadar görevden uzaklaştırma kararı alınmakla beraber, bu geçici tedbir sürecinde belediye meclisi toplanıp kendi üyeleri arasından bir başkanvekili seçebilmekteydi. Nitekim 11 Eylül 2016 yılında, DBP'ye bağlı olan belediyelere kayyım atanırken; 4 tane AKP ve MHP'ye bağlı belediyenin başına geçecek kişiler belediye meclisi seçimi ile belirlenmişti. Yani OHAL döneminde dahi bu düzenleme yalnızca bir bölgeye özgü olarak kullanılmış, başka partilere ait belediyelerde genel kural uygulanmıştır. Yani, OHAL döneminde getirilen bu düzenlemenin OHAL döneminde dahi bazı belediyelere uygulanmaması, ilgili düzenlemenin hukukiliğini sorgulanır hale getirmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 22/10/2019
Sayı: -120.10-E 00000554389

0000554389

0000554389

Bir diğer husus da YSK tarafından adaylıkları konusunda hiçbir tartışma bulunmayan, aday gösterirken ve ardından seçilen, seçildikten sonra mazbataları verilen belediye başkanlarının 4 ay gibi bir süre zarfında neredeyse göreve gelir gelmez görevden alınmaları aynı zamanda YSK kararına dolayısıyla yargıya da açık müdahale teşkil etmesidir. Adnan Selçuk Mızraklı ile Bedia Özgökçe Ertan milletvekili bulundukları sırada aday gösterilmişler, adaylıkları YSK tarafından kabul edilmiş, halk iradesinin vücut bulması ile de en yüksek oyları alarak belediye başkanı seçilmişlerdir. Ahmet Türk, pek çok dönem TBMM’de milletvekilliği de yapmış olup yine adaylığı YSK tarafından onaylanarak aday gösterilmiş ve seçilmiştir. Görevden alınma kararı alınan her üç belediye başkanı da seçimlerin ardından yine YSK’nın açıkladığı seçim sonuçları uyarınca mazbatalarını almışlardır. Yani bir yargı organı olan YSK tarafından adaylıklarına ve mazbatalarının tesliminde sakınca bulunmayan belediye başkanlarının idari bir kararla görevden alınması hukuki olmaktan ve somut dayanaktan yoksundur.

Yine belediye başkanlarına yöneltilen suçların çoğu seçimden önceki döneme ait olup kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmamaktadır. Oysa Belediye Kanununun 47. maddesi belediye başkanlarının görevleriyle ilgili suçlar nedeniyle görevden geçici uzaklaştırılabileceğini ifade etmektedir. Bu suçların tamamı ise seçimden önce ve gerekçe olarak kullanılamazlar. Üstelik bu suçlamaların neredeyse tamamı (terör propagandası ve örgüt üyeliği-yöneticiliği), AİHM ve AYM tarafından ölçüsüz ve aşırı yorum olarak nitelendirilebilecek hususlardandır. Bakanlığın açıklamasında yer alan ve seçimden sonraki dönemi kapsayan suçlamalar ise hukuki değildir. Eşbaşkanlık uygulaması, sokak isimlerinin değiştirilmesi, KHK ihraçlarına siyasî iktidar gibi yaklaşılmamış olması şeklinde ifade edilen işlemlerin bir suç olarak nitelendirilmesi son derece sakıncalı bir durum yaratmaktadır.

Türkiye’nin kısa siyasi tarihine baktığımızda seçilmiş yerel yöneticilerin görevleri sadece darbe dönemlerinde atanmışlar tarafından yürütülmüştür. 1980-83 yılları arasında varlığını sürdüren askeri cunta döneminde askerler ve bürokratlar yerel yönetimleri fiilen devralmıştır. Oysa mevcut iktidar, darbe girişimi ve ardından ilan edilen OHAL’i gerekçe göstererek seçimlerde kazanmamış olduğu yerel yönetimleri rövanşist bir bakış açısı ile iktidara yakın saflarda oldukları tüm kamuoyunun malumu olan kaymakam ve valileri kayyım atayarak yerel yönetimleri denetimi altında tutma saiki ile yasalara aykırı işlemler tesisi etmektedir. Bu uygulamaların ise demokrasi ile yasalarla ilintisi olmadığı gibi halk iradesini yok saymak gibi son derece tehlikeli bir yanı olduğu da kuşku götürmemektedir. Bu bahisle belediyelere ve belediye başkanlarımıza yönelik hukuk dışı uygulamaların değerlendirilmesi, araştırılması, ülkeye ve ülke demokrasisine verdiği zararların tespit edilmesi ve alınacak olan önlemlerin ivedilikle belirlenmesi çalışmalarının; halk iradesinin temsil edildiği bu çatı altında gerçekleştirilmesi demokrasinin gelişmesine sunacağı katkı açısından da son derece mühimdir.

0000554389

1	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	<i>Abdullah Koç</i>
2	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	<i>Filiz Kerestecioğlu</i>
3	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	<i>Necdet İpekyüz</i>
4	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	<i>Ayşe Acar Başaran</i>
5	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	<i>İmam Taşcier</i>
6	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	<i>Garo Paylan</i>
7	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	<i>Mahmut Toğrul</i>
8	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	<i>Murat Çepni</i>
9	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	<i>Ebrü Günay</i>
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	<i>Ayşe Sürücü</i>
12	HABİP EKSİK	IĞDIR	<i>Habip Eksik</i>
13	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	<i>Hüseyin Kaçmaz</i>
14	AHMET ŞİK	İSTANBUL	<i>A.Şik</i>
15	PERO DUNDAR	MARDİN	<i>P. Dunder</i>
16	TUMA ÇELİK	MARDİN	<i>Tuma Çelik</i>
17	RIDVAN TURAN	MERSİN	<i>Ridvan Turan</i>
18	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	<i>Şevin Çoşkun</i>
19	MENSUR İŞİK	MUŞ	<i>Mensur İşik</i>
20	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	<i>Kemalbay</i>

0000554389